

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Харківської Арини Ігорівни на тему «Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми та її зв'язок із планами наукових робіт установи.

Реформування національної системи освіти зумовлює потребу підготовки педагога нового покоління для всіх освітніх систем, зокрема і для системи дошкільної освіти. Визначаючи характер сучасної системи дошкільної освіти, пов'язаної із адаптацією до європейських і світових стандартів, необхідно наголосити, що її стрижнем є розвивальна, культуро-творча домінанта, а одним із основних чинників розвитку особистості в дошкільному віці є комунікативний розвиток в умовах інтеграційних процесів взаємодії та діалогу культур. Особливої актуальності при цьому набуває проблема розвитку комунікативної культури вихователів закладів дошкільної освіти, які працюють із дошкільнятами, адже саме від рівня розвитку їх комунікативної культури залежить комунікативний розвиток дітей.

Дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень Української інженерно-педагогічної академії в межах теми «Розвиток комунікативної культури майбутніх фахівців дошкільної освіти» (№ 0117U003945).

Тему дослідження затверджено Вченою радою Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 11 від 29.03.2016 р.) та узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 28.11.2017 р.).

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *уперше*: теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено структурно-функціональну модель системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури, яка складається з трьох взаємопов'язаних модулів: методологічно-змістового, організаційно-комунікативного, оцінювально-результативного; визначено критерії (мотиваційно-рефлексивний, когнітивно-практичний, інтерактивно-особистісний) й показники розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів

дошкільної освіти в умовах магістратури та базові поняття дослідження «комунікативна культура майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», «розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури»; *уточнено*: педагогічні принципи (науковості, гуманізації, неперервності, наступності та послідовності, варіативності, системності та цілісності, координації, активності, єдності загальної та комунікативної культури, комунікативного партнерства, співпраці та діалогічності, рефлексивності комунікативної діяльності) та функції (інформативно-гносеологічна, мотиваційно-комунікативна, діяльнісно-рефлексивна) шляхом їх деталізації до розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури; структуру комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури; *набули подальшого розвитку*: форми й методи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечено застосуванням комплексу методів, адекватних меті, об'єкту, предмету, гіпотезі та завданням дослідження; практичним аналізом стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці; кількісною обробкою та якісним аналізом результатів експериментальної роботи; апробацією й упровадженням результатів дослідження в практику роботи закладів вищої освіти.

Практичне значення дослідження полягає у розробці й упровадженні в освітній процес структурно-функціональної моделі системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. Організовано впровадження в освітній процес спецкурсу «Розвиток комунікативної культури майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти», тренінгів «Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти», регіональної науково-практичної конференції «Теоретичні та методичні засади розвитку особистісної культури дитини», мовно-літературного квесту «Подорож у країну «Комунікативна культура», факультативу «Мотивація, саморозвиток та рефлексія комунікативної культури майбутніх вихователів ЗДО», круглих столів за темами: «Сучасна парадигма дошкільної освіти», «Сучасні методики розвитку мовлення дітей», «Особливості розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів», майстер-класу «Комунікативна культура вихователя-екскурсовода», виховательської студії «Невербальні засоби комунікації – жести, рухи та міміка» тощо.

Результатами дослідження можна послуговуватись у практиці навчально-методичної діяльності кафедр, факультетів закладів вищої педагогічної освіти,

при написанні методичної літератури щодо розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-13/653 від 09.12.2020 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-28/01/3272^a від 15.02.2020 р.), Вінницького державного педагогічного університету (довідка № 06/58 від 15.02.2020 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57-08/506 від 25.05.2020 р.).

4. Повнота опублікування результатів дисертації.

Результати дослідження опубліковано у 24 публікаціях, зокрема у 1 монографії (у співавторстві), 2 навчальних посібниках (1 у співавторстві), 7 статтях – у провідних наукових фахових виданнях України та виданнях, включених до наукометричних баз даних, 3 статтях – в іноземних періодичних виданнях, у тому числі 1 стаття проіндексована у періодичному науковому виданні, що включена до бази даних Scopus, 11 публікаціях – у збірниках матеріалів конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні результати дисертації

1. Харківська А. І. Формування особистості вихователя дітей дошкільного віку – джерело розвитку особистості дитини. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Херсон: Гельветика, 2017. № 10 (50). С. 569–572.

2. Харківська А. І. Дефініції понять «комунікативна культура майбутніх вихователів дошкільної освіти в умовах магістратури». *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. Харків: УІПА, 2018. Вип. 61. С. 145–154.

3. Харківська А. І. Проблеми розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Теорія і методика професійної освіти*: електронне наукове фахове вид. 2018. Вип. 15. URL: <https://ivetscienceipto.wixsite.com/tmpo/koriya-14-2018> (дата звернення: 08.11.2018).

4. Kharkivska A. Methodological approaches to development the future educator's communicative culture of preschool education in the conditions of magistracy. *Danish Scientific Journal*. Denmark, 2019. № 28. Vol. 2. pp. 15–17.

5. Kharkivska A. Application of interactive learning methods in the process of communicative culture development of future educators of preschool education institutions in master's degree course. *News of science and education*. 2019. № 5 (66). P. 69–74.

6. Харківська А. І. Методологічні підходи до розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Гірська школа українських Карпат*. Івано-Франківськ, 2019. № 21. С. 88–91.

7. Харківська А. І. Критеріальний апарат розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Науковий журнал «Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського»*. Кременчук, 2020. Випуск 2/2020 (121). С. 11–16.

8. Харківська А. І. Впровадження структурно-функціональної моделі системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*, 2020. Випуск 22, Том 3. С. 116–119.

9. Харківська А. І. Дослідження результативності впровадження моделі системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. Харків: УПА, 2020. Випуск 66. С. 106–114.

10. Kharkivska A. Partial programs in access to the social values: technology that changes preschool education / O. Molchaniuk, O. Babakina, K. Dmytrenko, A. Kharkivska, O. Kapustina. *Journal of Physics: Conference Series*. 2020. Volume 7. Issue 14. P. 2461–2470. INDEXED IN Scopus (ISSN:1742-6588E-ISSN:1742-6596).

11. Харківська А. І. Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти від минулого до сьогодення: монографія / І. В. Апрелева, А. І. Чаговець, Х. А. Шапаренко, А. І. Харківська, В. В. Яценко; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 375 с.

12. Харківська А. І. Підготовка майбутніх фахівців до навчання елементів грамоти дошкільного віку: навч. посібник / укладачі: Т. М. Воронцова, Ю. В. Сирова, А. І. Харківська; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 230 с.

13. Харківська А. І. Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: навч. посібник. Харків, 2020. 441 с.

Опубліковані праці апробаційного характеру

14. Харківська А. І. Професійна підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку на засадах дитиноцентричного підходу як актуальна педагогічна проблема. *Проблеми саморозвитку та самовдосконалення особистості в умовах модернізації педагогічної освіти: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.*(м. Харків, 22 листопада 2017 р.) Харків: КЗ «ХГПА» ХОР, 2017. С. 303–306.

15. Харківська А. І. Дитиноцентристський підхід як основа педагогічного проектування під час професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 7-8 грудня 2017 р.). Суми: ФОП Цьома, 2017. Ч.1. С. 83–85.

16. Харківська А. І. Розвиток особистості майбутнього вихователя в контексті новітніх технологій навчання. *Актуальні питання освіти і науки*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 10-11 листопада 2017 р.). Харків: ХОГОКЗ, 2017. С. 24.

17. Kharkivska A. Professional training of future teachers of preschool educational institutions from the position of human-centered and child-centered approaches. *Modern scientific knowledge: Proceedings of XII International scientific conference* (Morrisville, November 24, 2017). Morrisville: Lulu Press, 2017. P. 138–140.

18. Харківська А. І. Особливості розвитку комунікативної культури вихователів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження*: зб. матеріалів III Міжн. наук. конф. Української асоціації дослідників освіти (м. Київ, 21 червня 2019 р.). Київ, 2019. С. 179–181.

19. Харківська А. І. Комунікативна грамотність як основа розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Передові освітні практики: Україна, Європа, Світ*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листопада 2019 р.). Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 116–117.

20. Харківська А. І. Системний підхід дослідження розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. *Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 27-28 березня 2020 р.). Львів, 2020. Ч. 2. С. 100–102.

21. Харківська А. І. Толерантність як важлива професійна якість майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Управління навчально-виховним процесом нової української школи в контексті реформи впровадження інклюзивної освіти в Україні*: матеріали всеукр. форум молодих науковців (м. Полтава, 16-17 квітня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 301–303.

22. Харківська А. І. Міжкультурна комунікація як необхідна складова комунікативної культури вихователя закладу дошкільної освіти в умовах полікультурного світу. *Мова та культура у просторі новітніх технологій: проблеми сучасної комунікації*: матеріали V Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 16 квітня 2020 р.). Київ; Талком, 2020. С. 103–105.

23. Харківська А. І. Наступність між дошкільною та початковою ланками освіти як перспектива мовленнєвого розвитку дітей. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти*: зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський 16-17 квітня 2020 р.). Кам'янець-Подільський, 2020. С. 243–245.

24. Kharkivska A. I. System simulation of the development of communication culture of future kindergarten teachers of preschool educational institutions in the magistracy conditions. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки та освіти*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 15-16 вересня 2020 р.). Львів, 2020. С. 32–34.

5. Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею. У дисертації не використовувались ідеї та розробки, що належать співавторам.

6. Апробація матеріалів дисертації.

Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися і обговорювалися на *міжнародних* науково-практичних конференціях, найвагоміші з яких: «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (Суми, 2017 р.), «Актуальні питання освіти і науки» (Харків, 2017 р.), «Modern scientific knowledge» (Morrisville, USA, 2017), «Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки та освіти» (Львів, 2017 р.), «Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження» (Київ, 2019 р.), «Передові освітні практики: Україна, Європа, Світ» (Київ, 2019 р.), «Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук» (Львів, 2020 р.), «Мова та культура у просторі новітніх технологій: проблеми сучасної комунікації» (Київ, 2020 р.), «Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти» (Кам'янець-Подільський, 2020); *всукраїнських* – «Проблеми саморозвитку та самовдосконалення особистості в умовах модернізації педагогічної освіти» (Харків, 2017 р.), «Управління навчально-виховним процесом Нової української школи в контексті реформи впровадження інклюзивної освіти в Україні» (Полтава, 2020 р.).

Результати наукового дослідження Харківської Арини Ігорівни «Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), обговорено і схвалено на засіданні фахового семінару кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної власності Української інженерно-педагогічної академії.

7. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. за № 167.

Дисертаційна робота Харківської Арини Ігорівни «Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в галузі теорії та методики професійної освіти, які в сукупності вирішують проблему підвищення рівня розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти шляхом теоретичного обґрунтування, розроблення та експериментальної перевірки технології її розвитку в умовах магістратури.

Дисертація Харківської Арини Ігорівни «Розвиток комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. за № 167 і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук,
професор

Олена КОВАЛЕНКО

доктор педагогічних наук,
професор

Наталія БРЮХАНОВА

Підписи:
О. Коваленко, Н. Брюханова
Завіряю
Інспектор ВК УІПА
20.09.2021 дата